

Medlemsaktivism och facklig utveckling, lärares samvetsstress, Migranternas interaktion i rurala områden, samt frihetsbegreppet i arbetslivsforskning

Gunnar Gillberg, Lars Ivarsson, Kristina Palm och Anna Peixoto

Arbetsmarknad & Arbetsliv nr.3 2021 består av tre artiklar, en debattartikel och en recension.

Anna Ryan Bengtsson tar sig an medlemsaktivism och facklig utveckling genom en jämförande fallstudie i artikeln ”Kollektiva uppror som medlemsaktivism och facklig förnyelse?” Ryan Bengtsson tar utgångspunkt i barnmorskors och socio-nomers mobilisering vars syfte var att påvisa och påverka respektive yrkesgrupps arbetsförhållanden. I detta avseende aktualiseras även relationen till fackförbunden. Det empiriska materialet består av intervjuer med nyckelpersoner i barnmorskornas respektive socionomernas uppror. Studien visar att upproren, som gäller såväl inflytande i det direkta arbetet som inflytande över förutsättningarna för arbetet, var en reaktion på en upplevelse av och uppfattning om att de traditionellt fackliga vägarna inte var tillräckliga.

I artikeln ”Psykisk påfrestning och samvetsstress i lärares arbetsliv” fokuserar Pontus Bäckström på lärares psykosociala arbetsmiljö med särskild betoning på så kallad samvetsstress, vilket är en känsla av otillräcklighet som uppstår när förutsättningarna för att kunna göra det rätta i förhållande till elevers behov upplevs saknas. Det kvantitativa materialet som utgör studiens empiri består av 743 högstadielärare. Resultatet visar att det förekommer samvetsstress i form av att elever som anses vara i behov av särskilt stöd inte får det i önskad omfattning. Bäckströms analyser visar vidare att det finns skillnader i lärares upplevelser beroende på om de är verksamma i fristående skola (lägre samvetsstress) eller

kommunal skola (högre samvetsstress), vilket eventuellt kan förklaras genom skillnader i elevsammansättning, då eleverna i fristående skolor inte anses vara i lika stort behov av särskilt stöd.

Malin Benerdal, Sara Carlbaum och Per-Åke Rosvall har i sin artikel "Lokala aktörers arbete för integration i rurala områden" undersökt hur aktörer på lokal nivå arbetar för migranters integration och vilka möjligheter och hinder de möter i förhållande till en nationell politik som i varierande grad tar hänsyn till skilda kommunala förutsättningar. Med en etnografisk ansats där tre rurala landsbygdskommuner ingår visar artikeln bland annat att det rurala i relation till det urbana samt lokala innovativa lösningar är viktiga för att främja etablering och möjliggöra för migranter att stanna och verka på orten.

I debattartikeln "Frihetsbegreppet behövs i arbetslivsforskningen" argumenterar Jonas Axelsson för att begreppet frihet tillför något som bland andra de närliggande begreppen autonomi och kontroll inte täcker in på önskvärt sätt. Axelsson vill lyfta fram de förtjänster som Gunnar C Aakvaags mer allmän-sociologiska frihetstypologi har i avseende på arbete och i denna strävan inkludera även Robert Blauners hanterande av frihet. Artikeln adresserar intressanta eventuella kopplingar mellan frihet och begrepp såsom lycka, värdighet, arbetstillfredsställelse. Axelsson avslutar debattartikeln med att framföra att: "Ytterligare en viktig poäng med frihetsbegreppet är att man "på köpet" får ett lättfattligt kontrastbegrepp – ofrihet. Att utarbeta en typologi över kontrasterande och arbetsrelaterade ofrihetskategorier skulle vara en god start om Aakvaags resonemang började tillämpas inom arbetslivsforskningen."

Avslutningsvis i detta nummer finns en lite annorlunda text. Det är Marcus Persson, David Redmalm och Clara Iversen som har skrivit en essäliknande recension som berör och diskuterar tre relativt nyutkomna böcker som berör det högaktuella ämnet robotisering och AI i arbetslivet. Författarna diskuterar Daniel Akenine och Jonas Stier antologi *Människor och AI. En bok om artificiell intelligens och om oss själva*, Daniel Bodén och Michael Godhe antologi *AI, robotar och föreställningar om morgondagens arbetsliv* samt Neil Selwyns bok *Should robots replace teachers? AI and the future of education*. Böckerna berör på olika sätt konsekvenserna av AI och robotisering av arbetslivet och diskuterar ur olika perspektiv det komplicerade samspelet mellan människa-robot. Recensenterna konstaterar bland mycket annat att introduktionen av robot-teknik och AI tenderar att skapa ett samarbete som i första hand karaktäriseras av figurationen *robot med människa*. En av många utmaningar som måste hanteras i det robotiserade arbetslivet är därför att organisera det mänskliga arbetet så att figurationen istället lyder *människa med robot*.